ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 5ης Ιουλίου 2007 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-145/06 και C-146/06,

με αντικείμενο αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε η Commissione tributaria di secondo grado di Trento (Ιταλία) με αποφάσεις της 6ης Μαρτίου 2006 και της 23ης Δεκεμβρίου 2005, αντιστοίχως, που περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 17 Μαρτίου 2006, στις διαδικασίες

Fendt Italiana Srl

κατά

Agenzia Dogane — Ufficio Dogane di Trento,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Rosas, πρόεδρο τμήματος, J. Klučka, U. Lõhmus, A. Ó Caoimh (εισηγητή) και P. Lindh, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston
γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 15ης Φεβρουαρίου 2007,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Fendt Italiana Srl, εκπροσωπούμενη από τους G. Maisto, avvocato, και A. Parolini, dottore commercialista,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον I. M. Braguglia, επικουρούμενο από τον G. Aiello, avvocato dello Stato,

— η Κυπριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη N. Χαραλαμπίδου,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τη L. Pignataro και τον W. Moells,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 19ης Απριλίου 2007,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Οι αιτήσεις για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία της οδηγίας 2003/96/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με την αναδιάρθρωση του κοινοτικού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας (ΕΕ L 283, σ. 51), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2004/75/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004 (ΕΕ L 157, σ. 100, στο εξής: οδηγία 2003/96).

2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο διαφορών μεταξύ της Fendt Italiana Srl (στο εξής: Fendt) και του Agenzia Dogane — Ufficio Dogane di Trento (τελωνείου του Trento) λόγω παραλείψεως καταβολής εκ μέρους της εταιρίας αυτής, για το 2004, του φόρου καταναλώσεως επί των λιπαντικών ελαίων του εθνικού δικαίου.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

Η οδηγία 92/12/ΕΟΚ

3 Το άρθρο 1 της οδηγίας 92/12/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 1992, σχετικά με το γενικό καθεστώς, την κατοχή, την κυκλοφορία και τους ελέγχους των προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης (ΕΕ L 76, σ. 1), προβλέπει:

«1. Η παρούσα οδηγία καθορίζει το καθεστώς των προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης και άλλους έμμεσους φόρους που επιβάλλονται άμεσα ή έμμεσα στην κατανάλωση προϊόντων, εκτός του ΦΠΑ και των φόρων που επιβάλλονται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

2. Οι ειδικές διατάξεις που αφορούν τους συντελεστές και τις διαρθρώσεις των προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης περιλαμβάνονται στις ειδικές οδηγίες.»

4 Το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει:

«1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται, σε κοινοτικό επίπεδο, στα ακόλουθα προϊόντα όπως ορίζονται στις σχετικές οδηγίες:

— τα ορυκτέλαια,

[...]

2. Τα προϊόντα που αναφέρονται στην παράγραφο 1 μπορούν να υπόκεινται σε άλλους έμμεσους φόρους που εξυπηρετούν ειδικούς σκοπούς, υπό τον όρο ότι αυτές οι φορολογικές επιβαρύνσεις τηρούν τους κανόνες φορολόγησης που ισχύουν για τις ανάγκες των ειδικών φόρων κατανάλωσης και του ΦΠΑ, για τον καθορισμό της φορολογικής βάσης, τον υπολογισμό, το απαιτητό και τον έλεγχο του φόρου.

3. Τα κράτη μέλη διατηρούν τη δυνατότητα να θεσπίσουν ή να διατηρήσουν φορολογικές επιβαρύνσεις σε προϊόντα άλλα από εκείνα που περιλαμβάνονται στην παράγραφο 1, υπό τον όρο όμως ότι αυτές οι επιβαρύνσεις δεν συνεπάγονται, κατά τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών, διατυπώσεις που σχετίζονται με τη διάβαση συνόρου.

[...]»

Οι οδηγίες 92/81/ΕΟΚ και 92/82/ΕΟΚ

5 Η οδηγία 92/81/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 1992, για την εναρμόνιση των διαρθρώσεων των ειδικών φόρων κατανάλωσης που επιβάλλονται στα πετρελαιοειδή (ΕΕ L 316, σ. 12), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 94/74/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994 (ΕΕ L 365, σ. 46, στο εξής: οδηγία 92/81), προβλέπει, στο άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο δ΄, σε συνδυασμό με την παράγραφο 4 του ιδίου άρθρου, ότι «τα προϊόντα που περιλαμβάνει ο κωδικός ΣΟ 2710», σύμφωνα με τη συνδυασμένη ονοματολογία (στο εξής: ΣΟ) όπως ισχύει την 1η Οκτωβρίου 1994, δηλαδή, μεταξύ άλλων, τα λιπαντικά έλαια, είναι πετρελαιοειδή για την εφαρμογή της οδηγίας αυτής.

6 Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του εν λόγω άρθρου 2, «[Τ]α πετρελαιοειδή, εκτός από εκείνα για τα οποία ορίζεται ένα συγκεκριμένο επίπεδο φόρου στην οδηγία 92/82/ΕΟΚ, υπόκεινται σε ειδικό φόρο κατανάλωσης εάν προορίζονται να χρησιμοποιηθούν, προσφέρονται προς πώληση ή χρησιμοποιούνται ως καύσιμα θέρμανσης ή ως καύσιμα κινητήρων. [...]».

7 Το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 92/81 προβλέπει:

«1. Εκτός από τις γενικές διατάξεις της οδηγίας 92/12/ΕΟΚ σχετικά με τις απαλλασσόμενες χρήσεις των προϊόντων που υπόκεινται στον ειδικό φόρο

κατανάλωσης και με την επιφύλαξη τυχόν άλλων κοινοτικών διατάξεων, τα κράτη μέλη απαλλάσσουν τα κατωτέρω προϊόντα από τον εναρμονισμένο ειδικό φόρο κατανάλωσης, υπό τους όρους τους οποίους αυτά καθορίζουν, προκειμένου να εξασφαλίσουν την ορθή και καθαρή εφαρμογή των απαλλαγών αυτών και να προλάβουν τη φοροδιαφυγή, τη φοροαποφυγή ή τις καταχρήσεις:

α) τα πετρελαιοειδή τα οποία χρησιμοποιούνται για άλλο σκοπό εκτός από καύσιμα κινητήρων ή καύσιμα θέρμανσης·

[...]»

8 Η οδηγία 92/82/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 1992, για την προσέγγιση των συντελεστών των ειδικών φόρων κατανάλωσης στα πετρελαιοειδή (ΕΕ L 316, σ. 19), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 94/74 (στο εξής: οδηγία 92/82), καθορίζει έναν ελάχιστο φόρο καταναλώσεως για ορισμένα πετρελαιοειδή. Το άρθρο 2 της οδηγίας αυτής απαριθμεί τα πετρελαιοειδή τα οποία αφορά η οδηγία, μεταξύ των οποίων δεν περιλαμβάνονται τα λιπαντικά έλαια.

Η οδηγία 2003/96

9 Η πρώτη, δεύτερη, τρίτη και έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2003/96 έχουν ως εξής:

«(1) Το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 92/81/ΕΟΚ [...] και της οδηγίας 92/82/ΕΟΚ [...] περιορίζεται στα πετρελαιοειδή.

(2) Η έλλειψη κοινοτικών διατάξεων που να επιβάλλουν ελάχιστο φορολογικό συντελεστή για την ηλεκτρική ενέργεια και τα ενεργειακά προϊόντα, πλην των πετρελαιοειδών, ενδέχεται να επηρεάσει αρνητικά την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

(3) Η ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και η επίτευξη των στόχων άλλων κοινοτικών πολιτικών απαιτούν τον καθορισμό ελαχίστων επιπέδων φορολογίας σε κοινοτική κλίμακα για τα περισσότερα ενεργειακά προϊόντα, συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρικής ενέργειας, του φυσικού αερίου και του άνθρακα.

[...]

(7) Ως συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης Πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει επικυρώσει το πρωτόκολλο του Κιότο. Η φορολογία των ενεργειακών προϊόντων και, όπου χρειάζεται, της ηλεκτρικής ενέργειας αποτελεί ένα εκ των διαθεσίμων μέσων προς επίτευξη των στόχων του πρωτοκόλλου του Κιότο.»

10 Εξάλλου, σύμφωνα με την εικοστή δεύτερη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2003/96:

«Τα ενεργειακά προϊόντα υπάγονται ουσιαστικά σε κοινοτικό πλαίσιο όταν χρησιμοποιούνται ως καύσιμα θέρμανσης ή ως καύσιμα κινητήρων. Ως εκ τούτου, αποτελεί ίδιον της φύσης και της λογικής του φορολογικού συστήματος να αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής του πλαισίου οι διπλές χρήσεις και οι όχι ως καύσιμα χρήσεις των ενεργειακών προϊόντων καθώς και οι ορυκτολογικές κατεργασίες. Η ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιείται καθ' όμοιους τρόπους αντιμετωπίζεται αναλόγως.»

11 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2003/96 προβλέπει ότι τα κράτη μέλη φορολογούν τα ενεργειακά προϊόντα και την ηλεκτρική ενέργεια σύμφωνα με την οδηγία αυτή.

12 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, της εν λόγω οδηγίας, σε συνδυασμό με την παράγραφο 5 του ιδίου άρθρου, προβλέπει ότι, για τους σκοπούς της οδηγίας αυτής, ο όρος «ενεργειακά προϊόντα» αφορά τα προϊόντα: «που υπάγονται στους κωδικούς ΣΟ 2701, 2702 και 2704 έως και 2715», όπως περιλαμβάνονται στον κανονισμό (ΕΚ) 2031/2001 της Επιτροπής, της 6ης Αυγούστου 2001, που τροποποιεί το παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΟΚ) 2658/87 του Συμβουλίου για τη δασμολογική και στατιστική ονοματολογία και το κοινό δασμολόγιο (ΕΕ L 279, σ. 1), δηλαδή, μεταξύ άλλων, τα πετρελαιοειδή, τα οποία υπάγονται στην κλάση 2710 της ΣΟ.

13 Το άρθρο 2, παράγραφος 4, στοιχείο β΄, της οδηγίας 2003/96 έχει ως εξής:

«4. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται:

[...]

β) στις ακόλουθες χρήσεις των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας:

— ενεργειακά προϊόντα για άλλους σκοπούς εκτός της χρήσης ως καύσιμα κινητήρων ή καύσιμα θέρμανσης,

— διπλή χρήση των ενεργειακών προϊόντων.

Ένα ενεργειακό προϊόν έχει διπλή χρήση όταν χρησιμοποιείται τόσο ως καύσιμο θέρμανσης όσο και για χρήσεις άλλες εκτός της χρήσης ως καύσιμα κινητήρων ή καύσιμα θέρμανσης. Η χρήση των ενεργειακών προϊόντων για χημική αναγωγή και στο πλαίσιο ηλεκτρολυτικής και μεταλλουργικής κατεργασίας θεωρείται διπλή χρήση.

[...]»

14 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2003/96 προβλέπει:

«Οι αναφορές της οδηγίας 92/12/ΕΟΚ σε "πετρελαιοειδή" και "ειδικό φόρο κατανάλωσης", στο μέτρο που αφορά πετρελαιοειδή, ερμηνεύονται ως καλύπτουσες όλα τα ενεργειακά προϊόντα, την ηλεκτρική ενέργεια και τους εθνικούς έμμεσους φόρους που αναφέρονται αντίστοιχα στο άρθρο 2 και στο άρθρο 4 παράγραφος 2 της παρούσας οδηγίας.»

15 Το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/96 προβλέπει:

«1. Εκτός από τις γενικές διατάξεις που προβλέπονται στην οδηγία 92/12/ΕΟΚ σχετικά με τις απαλλασσόμενες χρήσεις των φορολογητέων προϊόντων και με την επιφύλαξη άλλων κοινοτικών διατάξεων, τα κράτη μέλη απαλλάσσουν τα ακόλουθα προϊόντα από τη φορολογία, υπό τις προϋποθέσεις που θα ορίσουν προκειμένου να διασφαλισθεί η ορθή και απρόσκοπτη εφαρμογή των απαλλαγών αυτών και να αποφευχθεί η φοροδιαφυγή, η φοροαποφυγή ή η κατάχρηση:

α) ενεργειακά προϊόντα και ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιείται για τη διατήρηση της ικανότητας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. [...]·

β) ενεργειακά προϊόντα που διατίθενται προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ως καύσιμα για τις αεροπορικές μεταφορές εκτός των ιδιωτικών πτήσεων αναψυχής.

[...]

γ) ενεργειακά προϊόντα που διατίθενται προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ως καύσιμα για τη ναυσιπλοΐα στα ύδατα της Κοινότητας (συμπεριλαμβανομένης της αλιείας), εκτός από την περίπτωση χρησιμοποίησής τους σε ιδιωτικά σκάφη αναψυχής, και ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται επί ενός σκάφους αναψυχής.

[...]»

16 Σύμφωνα με τα άρθρα 15 και 16 της οδηγίας 2003/96, τα κράτη μέλη μπορούν να παρέχουν επίσης απαλλαγές ή μειώσεις του επιπέδου φορολογίας στις περιπτώσεις που απαριθμούνται στα άρθρα αυτά.

17 Το άρθρο 28, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2003/96 προβλέπει:

«1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν και δημοσιεύουν τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις ώστε να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο μέχρι την 31 Δεκεμβρίου 2003. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

2. Εφαρμόζουν τις διατάξεις αυτές από την 1η Ιανουαρίου 2004, εκτός από τις διατάξεις του άρθρου 16 και του άρθρου 18, παράγραφος 1, τις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόσουν από την 1η Ιανουαρίου 2003.»

18 Σύμφωνα με το άρθρο 30 της εν λόγω οδηγίας:

«Παρά το άρθρο 28, παράγραφος 2, από τις 31 Δεκεμβρίου 2003 καταργούνται οι οδηγίες 92/81/ΕΟΚ και 92/82/ΕΟΚ.

Οι αναφορές στις καταργηθείσες οδηγίες θεωρούνται ως αναφορές στην παρούσα οδηγία.»

Η εθνική νομοθεσία

19 Το άρθρο 21, δεύτερο εδάφιο, του νομοθετικού διατάγματος 504, με τίτλο «Ενιαίο κείμενο των νομοθετικών διατάξεων σχετικά με τους φόρους παραγωγής, κατανάλωσης και οι ποινικές και διοικητικές συναφείς κυρώσεις» (Testo unico delle disposizioni legislative concernenti le imposte sulla produzione e sui consumi e relative sanzioni penale e amministrative), της 26ης Οκτωβρίου 1995 (τακτικό συμπλήρωμα στην *GURI* αριθ. 279, της 29ης Νοεμβρίου 1995, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 504/95), επιβάλλει στα προϊόντα που υπάγονται στην κλάση 2710 της ΣΟ (λιπαντικά έλαια), τα οποία χρησιμοποιούνται ως καύσιμα θέρμανσης ή καύσιμα κινητήρων φόρο καταναλώσεως με τον συντελεστή που προβλέπεται για τα αντίστοιχα καύσιμα θέρμανσης ή καύσιμα κινητήρα.

20 Το άρθρο 62, πρώτο εδάφιο, του νομοθετικού διατάγματος 504/95 προβλέπει:

«Τα λιπαντικά έλαια (κωδικοί ΣΟ 27 10 00 87 έως 27 10 00 98), εκτός από τη φορολογία του άρθρου 21, δεύτερο εδάφιο, υπόκεινται σε φόρο καταναλώσεως, εάν προορίζονται να χρησιμοποιηθούν, προσφέρονται προς πώληση ή χρησιμοποιούνται για άλλο σκοπό εκτός από καύσιμα θέρμανσης ή καύσιμα κινητήρων.»

21 Ο συντελεστής του εν λόγω φόρου καταναλώσεως διαφέρει από τον συντελεστή του ειδικού φόρου καταναλώσεως του άρθρου 21, δεύτερο εδάφιο, του νομοθετικού διατάγματος 504/95.

22 Με την απόφαση της 25ης Σεπτεμβρίου 2003, C-437/01, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 2003, σ. I-9861), το Δικαστήριο έκρινε ότι η Ιταλική Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/12 και 8, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 92/81 διατηρώντας σε ισχύ το άρθρο 62, πρώτο εδάφιο, του νομοθετικού διατάγματος 504/95.

23 Με τη σκέψη 30 της προαναφερθείσας αποφάσεως Επιτροπή κατά Ιταλίας, το Δικαστήριο έκρινε πράγματι ότι, δυνάμει των άρθρων 8, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, και 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/81, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 της οδηγίας 92/82, τα λιπαντικά έλαια δεν μπορούν να υποβληθούν σε ειδικό φόρο καταναλώσεως παρά μόνον εφόσον προορίζονται να χρησιμοποιηθούν, προσφέρονται προς πώληση ή χρησιμοποιούνται ως καύσιμα θέρμανσης ή ως καύσιμα κινητήρων. Συναφώς, το Δικαστήριο, με τις σκέψεις 31 και 32 της εν λόγω αποφάσεως, τόνισε ότι το να επιτραπεί στα κράτη μέλη να πλήξουν με άλλον έμμεσο φόρο τα προϊόντα που πρέπει να απαλλαγούν από τον εναρμονισμένο ειδικό φόρο καταναλώσεως θα στερούσε κάθε πρακτικού αποτελέσματος, μεταξύ άλλων, το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 92/81.

24 Συνομολογείται ότι, κατά τον χρόνο των επιδίκων πραγματικών περιστατικών, οι ιταλικές αρχές δεν είχαν καταργήσει το άρθρο 62, πρώτο εδάφιο, του νομοθετικού διατάγματος 504/95.

Οι διαφορές της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

25 Με δύο χωριστές πράξεις κοινοποιήσεως, η Agenzia Dogane — Ufficio Dogane di Trento γνωστοποίησε στην Fendt ότι παρέλειψε να καταβάλει, για το έτος 2004, τον φόρο καταναλώσεως επί των λιπαντικών ελαίων του άρθρου 62, πρώτο εδάφιο, του νομοθετικού διατάγματος 504/95.

26 Οι προσφυγές που άσκησε η Fendt κατά των πράξεων αυτών απορρίφθηκαν από την Commissione tributaria provinciale di Trento. Σύμφωνα με το δικαστήριο αυτό, τα ενεργειακά προϊόντα πλην αυτών που χρησιμοποιούνται ως καύσιμα κινητήρων ή ως καύσιμα θέρμανσης δεν εμπίπτουν στο περιορισμένο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2003/96. Το καθεστώς φορολογίας άλλων προϊόντων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται τα λιπαντικά έλαια, καθορίζεται επομένως εξ ολοκλήρου από το άρθρο 62, πρώτο εδάφιο, του νομοθετικού διατάγματος 504/95. Συναφώς, η οδηγία αυτή πρωτοτύπησε επιτρέποντας στα κράτη μέλη να προβλέπουν ανεξάρτητο σύστημα φορολογίας για τα λιπαντικά έλαια.

27 Η Commissione tributaria di secondo grado di Trento, επιληφθείσα κατ' έφεση, επισημαίνει, με τις αποφάσεις της περί παραπομπής, ότι, αντίθετα προς όσα υποθέτουν οι αρμόδιες τελωνειακές αρχές, η οδηγία 2003/96 δεν επιτρέπει ρητώς στα κράτη μέλη να προβλέπουν τη φορολογία των προϊόντων που χρησιμοποιούνται για άλλους σκοπούς εκτός από καύσιμα για κινητήρες ή καύσιμα θέρμανσης.

Ωστόσο, από την προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ιταλίας και από τον λόγο υπάρξεως της οδηγίας αυτής, καθώς και από τον σκοπό της οδηγίας, προκύπτει ότι τα λιπαντικά έλαια που δεν χρησιμοποιούνται ως καύσιμα κινητήρων ή ως καύσιμα θέρμανσης αποκλείονται του κοινοτικού φορολογικού καθεστώτος.

28 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Commissione tributaria di secondo grado di Trento, επιληφθείσα των δύο υποθέσεων, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα, το οποίο διατυπώνεται πανομοιότυπα σε καθεμία από αυτές:

«[Συνάδει] [το] φορολογικό καθεστώς του άρθρου 62 του νομοθετικού διατάγματος 504/95 με την οδηγία 2003/96[;]»

29 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 10ης Μαΐου 2006, αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των υποθέσεων C-145/06 και C-146/06 για τη διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και για έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

30 Όπως ορθώς επισημαίνει η Επιτροπή, δεν εναπόκειται στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 234 ΕΚ, να αποφαίνεται επί του συμβατού εθνικών διατάξεων με το κοινοτικό δίκαιο. Ωστόσο, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο όλα τα απτόμενα του κοινοτικού δικαίου ερμηνευτικά στοιχεία που μπορούν να του δώσουν τη δυνατότητα να αξιολογήσει το συμβατό αυτό προκειμένου να εκδώσει απόφαση στην υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιόν του (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 10ης Ιουνίου 1999, C-346/97, Braathens, Συλλογή 1999, σ. I-3419, σκέψη 14).

31 Υπό τις συνθήκες αυτές, το υποβληθέν ερώτημα πρέπει να νοηθεί υπό την έννοια ότι το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν η οδηγία 2003/96 απαγορεύει εθνική νομοθεσία, όπως η επίδικη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει την είσπραξη φόρου καταναλώσεως επί των λιπαντικών ελαίων εάν προορίζονται να χρησιμοποιηθούν, προσφέρονται προς πώληση ή χρησιμοποιούνται για άλλο σκοπό εκτός από καύσιμα κινητήρων ή καύσιμα θέρμανσης.

32 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 1 της οδηγίας 2003/96, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να φορολογούν τα ενεργειακά προϊόντα σύμφωνα με την οδηγία, η οποία σκοπεί, όπως προκύπτει από τη δεύτερη και τρίτη αιτιολογική σκέψη, να επιβάλει ελάχιστο φορολογικό συντελεστή σε κοινοτικό επίπεδο για τα περισσότερα ενεργειακά προϊόντα.

33 Δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 2003/96, σε συνδυασμό με την παράγραφο 5 του ιδίου άρθρου, τα προϊόντα που υπάγονται στην κλάση 2710 της ΣΟ, δηλαδή, μεταξύ άλλων, τα λιπαντικά έλαια, αποτελούν ενεργειακά προϊόντα κατά την έννοια της οδηγίας αυτής.

34 Ωστόσο, από τη διατύπωση του άρθρου 2, παράγραφος 4, στοιχείο β', πρώτη περίπτωση, της εν λόγω οδηγίας προκύπτει ότι αυτή «δεν εφαρμόζεται» στα ενεργειακά προϊόντα που προορίζονται για άλλο σκοπό εκτός από καύσιμα κινητήρων ή καύσιμα θέρμανσης.

35 Σύμφωνα με την εικοστή δεύτερη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2003/96, τα ενεργειακά προϊόντα πρέπει πράγματι να υπάγονται ουσιαστικά σε κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο όταν χρησιμοποιούνται ως καύσιμα θέρμανσης ή ως καύσιμα κινητήρων και, ως εκ τούτου, είναι εγγενές στη φύση και στη λογική του φορολογικού συστήματος να αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής του πλαισίου αυτού τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για άλλο σκοπό εκτός από καύσιμα κινητήρων ή καύσιμα θέρμανσης.

36 Συναφώς, παρατηρείται ότι, αντίθετα προς το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 92/81, το οποίο προβλέπει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να απαλλάσσουν από τον φόρο τα πετρελαιοειδή τα οποία χρησιμοποιούνται για άλλο σκοπό εκτός από καύσιμα κινητήρων ή καύσιμα θέρμανσης, το άρθρο 14 της οδηγίας 2003/96, το οποίο θεσπίζει περιοριστικώς τις υποχρεωτικές απαλλαγές που επιβάλλονται στα εν λόγω κράτη, δεν αναφέρει τα ενεργειακά προϊόντα τα οποία χρησιμοποιούνται για άλλο σκοπό εκτός από καύσιμα κινητήρων ή καύσιμα θέρμανσης. Ομοίως, ούτε το άρθρο 15 ούτε το άρθρο 16 της τελευταίας αυτής οδηγίας, που προβλέπουν ορισμένες προαιρετικές απαλλαγές για τα κράτη μέλη, αφορούν τα προϊόντα αυτά.

37 Επομένως, όπως η γενική εισαγγελέας επισήμανε κατ' ουσίαν με το σημείο 37 των προτάσεών της, μολονότι τα λιπαντικά έλαια τα οποία χρησιμοποιούνται για άλλο σκοπό εκτός από καύσιμα κινητήρων ή καύσιμα θέρμανσης εμπίπτουν σαφώς στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 92/81 και τα προϊόντα αυτά, όπως έκρινε το Δικαστήριο με τις σκέψεις 30 και 33 της αποφάσεως Επιτροπή κατά Ιταλίας, απαλλάσσονται υποχρεωτικά από τον εναρμονισμένο ειδικό φόρο καταναλώσεως, ο κοινοτικός νομοθέτης, με την έκδοση της οδηγίας 2003/96, θέλησε να τροποποιήσει το καθεστώς αυτό αποκλείοντας τα εν λόγω προϊόντα του πεδίου εφαρμογής της τελευταίας αυτής οδηγίας, πράγμα το οποίο η ίδια η Fendt, κατά τα λοιπά, δέχθηκε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση.

38 Επομένως, όπως ισχυρίζονται η Ιταλική Κυβέρνηση, η Κυπριακή Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή, από την 1η Ιανουαρίου 2004, ημερομηνία κατά την οποία η οδηγία 2003/96 κατάργησε, δυνάμει του άρθρου της 30, την οδηγία 92/81, τα κράτη μέλη είναι στο εξής αρμόδια να φορολογούν τα ενεργειακά προϊόντα, όπως είναι τα λιπαντικά έλαια, τα οποία χρησιμοποιούνται για άλλο σκοπό εκτός από καύσιμα κινητήρων ή καύσιμα θέρμανσης.

39 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Fendt ισχυρίστηκε ωστόσο ότι μόνον οι διατάξεις της οδηγίας 92/81 που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2003/96 μπορούν να καταργηθούν από αυτήν. Κατά συνέπεια, εφόσον η τελευταία αυτή οδηγία εφαρμόζεται μόνο στα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται ως καύσιμα κινητήρων ή ως καύσιμα θέρμανσης, οι διατάξεις της οδηγίας 92/81 οι οποίες, όπως το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, αφορούν τα ενεργειακά προϊόντα τα οποία χρησιμοποιούνται για άλλο σκοπό εκτός από καύσιμα κινητήρων ή καύσιμα θέρμανσης, δεν καταργούνται με την οδηγία 2003/96 και,

ως εκ τούτου, εξακολουθούν να ισχύουν. Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται από τον επιδιωκόμενο με την οδηγία 2003/96 σκοπό. Πράγματι, εφόσον η οδηγία αποβλέπει στο να συμβάλει στην επίτευξη των θεσπισθέντων με το πρωτόκολλο του Κιότο σκοπών, δεν μπορεί να επανεισαγάγει τη δυνατότητα των κρατών μελών να φορολογούν ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για άλλο σκοπό εκτός από καύσιμα κινητήρων ή καύσιμα θέρμανσης εφόσον δεν αποτελούν πηγή ρυπάνσεως.

40 Η επιχειρηματολογία αυτή πρέπει να απορριφθεί. Πράγματι, το άρθρο 30 της οδηγίας 2003/96 προβλέπει, με σαφέστατη διατύπωση, ότι η οδηγία 92/81 καταργείται από τις 31 Δεκεμβρίου 2003. Συνεπώς, το γεγονός ότι τα πεδία εφαρμογής των οδηγιών 92/81 και 2003/96 διαφέρουν και ο επιδιωκόμενος με την οδηγία σκοπός δεν δικαιολογούν ότι το άρθρο αυτό έχει την έννοια ότι ορισμένες διατάξεις της οδηγίας 92/81 εξακολουθούν να ισχύουν διότι άλλως τροποποιείται ριζικά το περιεχόμενο του εν λόγω άρθρου 30, αντίθετα προς τη σαφώς δηλωθείσα βούληση του κοινοτικού νομοθέτη.

41 Ωστόσο, μολονότι τα κράτη μέλη είναι αρμόδια να φορολογούν τα ενεργειακά προϊόντα, όπως τα λιπαντικά έλαια, τα οποία χρησιμοποιούνται για άλλο σκοπό εκτός από καύσιμα κινητήρων ή καύσιμα θέρμανσης, πρέπει να ασκούν τις αρμοδιότητές τους στον τομέα αυτό τηρώντας το κοινοτικό δίκαιο (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 14ης Φεβρουαρίου 1995, C-279/93, Schumacker, Συλλογή 1995, σ. I-225, σκέψη 21, και της 29ης Μαρτίου 2007, C-347/04, Rewe Zentralfinanz, που δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 21 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

42 Συγκεκριμένα, τα κράτη μέλη δεν πρέπει συναφώς να τηρούν μόνον τις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ, μεταξύ άλλων τα άρθρα 25 ΕΚ και 90 ΕΚ, αλλά, όπως ορθώς επισημαίνει η Κυπριακή Κυβέρνηση και η Επιτροπή, και τις διατάξεις του άρθρου 3, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 92/12.

43 Πράγματι, μολονότι τα λιπαντικά έλαια τα οποία χρησιμοποιούνται για άλλο σκοπό εκτός από καύσιμα κινητήρων ή καύσιμα θέρμανσης εμπίπτουν στον ορισμό της έννοιας «ενεργειακά προϊόντα» σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, της οδηγίας 2003/96, αποκλείονται ρητώς του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας αυτής με την παράγραφο 4, στοιχείο β΄, πρώτη περίπτωση, του εν λόγω άρθρου και, συνεπώς, δεν εμπίπτουν στο καθεστώς του εναρμονισμένου ειδικού φόρου καταναλώσεως.

44 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να θεωρηθεί ότι τα εν λόγω λιπαντικά έλαια, τα οποία δεν υπόκεινται στον εναρμονισμένο ειδικό φόρο καταναλώσεως, αποτελούν άλλα προϊόντα πλην αυτών τα οποία αφορά το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 92/12 (βλ., συναφώς, τις προαναφερθείσες αποφάσεις Braathens, σκέψεις 24 και 25, καθώς και Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψεις 31 και 33), οπότε, σύμφωνα με την παράγραφο 3, πρώτο εδάφιο, του άρθρου αυτού, τα κράτη μέλη διατηρούν τη δυνατότητα να θεσπίσουν ή να διατηρήσουν φορολογικές επιβαρύνσεις επί των προϊόντων αυτών, υπό τον όρον ότι οι επιβαρύνσεις αυτές δεν συνεπάγονται, στο μεταξύ των κρατών μελών εμπόριο, διατυπώσεις που σχετίζονται με τη διέλευση συνόρων.

45 Λαμβανομένων υπόψη των προηγουμένων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία 2003/96 έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει εθνική νομοθεσία, όπως η επίδικη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει την είσπραξη φόρου κατανάλωσης επί των λιπαντικών ελαίων εάν προορίζονται να χρησιμοποιηθούν, προσφέρονται προς πώληση ή χρησιμοποιούνται για άλλο σκοπό εκτός από καύσιμα κινητήρων ή καύσιμα θέρμανσης.

Επί των δικαστικών εξόδων

46 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

Η οδηγία 2003/96/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με την αναδιάρθρωση του κοινοτικού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2004/75/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, έχει την έννοια ότι δεν απαγορεύει εθνική νομοθεσία, όπως η επίδικη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία προβλέπει την είσπραξη φόρου κατανάλωσης επί των λιπαντικών ελαίων εάν προορίζονται να χρησιμοποιηθούν, προσφέρονται προς πώληση ή χρησιμοποιούνται για άλλο σκοπό εκτός από καύσιμα κινητήρων ή καύσιμα θέρμανσης.

(υπογραφές)